

## **TÉZISGYŰJTEMÉNY**

**Veress Tamás**

**Közösségi szervezetek és az antropocén kor kihívásai**

című Ph.D. értekezéséhez

**Témavezetők:**

**Dr. Zsolnai László,**  
igazgató, egyetemi tanár

**Dr. Köves Alexandra**  
egyetemi docens

Budapest, 2023



**Gazdaságetikiai Központ  
Corvinus Institute for Advanced Studies**

## **TÉZISGYŰJTEMÉNY**

**Veress Tamás**

**Közösségi szervezetek és az antropocén kor kihívásai**

című Ph.D. értekezéséhez

**Témavezetők:**

**Dr. Zsolnai László,**  
igazgató, egyetemi tanár

**Dr. Köves Alexandra**  
egyetemi docens



## Tartalomjegyzék

1. Kutatási előzmények és a téma indoklása.....	5
2. A felhasznált módszerek.....	7
2.1 Adatgyűjtés és adatelemzés.....	7
2.2 A kutatás eredményeinek érvényessége és korlátai.....	8
3. Eredmények.....	8
3.1 A gazdasági tevékenységekre vonatkozó következtetések.....	11
3.2 A szervezeti menedzsmentre vonatkozó következtetések.....	12
3.3 A társadalmi változásra vonatkozó következtetések.....	12
4. Főbb hivatkozások.....	16
5. Szerző releváns publikációi.....	19

## 1) Kutatási előzmények és a téma indoklása

Az antropocén kor egyik jellemzője a szocioökonómiai mutatók radikális, esetenként exponenciális növekedése (a népességszám, a GDP, a közvetlen külföldi befektetések volumene, a városiasodás, az energiafelhasználás, a műtrágya-felhasználás, a vízhasználat, a papírtermelés, a közlekedés, telekommunikáció és a nemzetközi turizmus), melyek együtt járnak a legfontosabb ökológiai mutatók romlásával (CO<sub>2</sub>-kibocsátás, nitrogénoxid-növekedés, metánkoncentráció, a felszíni hőmérséklet növekedése, az óceánok savasodása, tengeri halászat expanziója, a trópusi erdők csökkenése, a termelésbe vont földterület növekedése és a szárazföldi bioszféra degradációja) (IGBP, 2015). Az ember tevékenységei mára átlépték a végső planetáris korlátokat az éghajlat, a biodiverzitás, a geokémiai áramlások és a földhasználat terén, azaz az emberiség kilépett a számára rendelkezésre álló „biztonságos élettérből” (Steffen et al., 2015). Az antropocén az elmúlt ötven-hatvan év gazdasági tevékenységeinek kummulatív következményeként állt elő. A Föld ökológiai állapotának a romlása jórészt az uralkodó termelési és fogyasztási minták rovására írható. A természeti rendszerek eltartóképességének figyelmen kívül hagyásával az üzleti szervezetek jelentős terhet rónak az emberi és nem emberi élet fenntartására a jelenben és a jövőben egyaránt (Ims et al., 2019).

Itt legalább két feladat merül fel. Az egyik megválaszolni a kérdést, hogyan lehetne olyan gazdasági berendezkedéseket és szabályrendszereket intézményesíteni melyek a kizsákmányoló és pusztító tevékenységek helyett a jól-lét feltételeinek megteremtését ösztönzik és jutalmazzák (vagy legalább nem büntetik, lehetetlenítik el) (Bauwens és Pazaitis, 2019). Ehhez kapcsolódóan a második felmerülő feladat annak az érték- és célrendszernek illetve cselekvésorientált mozgástérnek a kijelölése, mely hozzájárulna szervezeti szinten az anyagiasság-vezérelt növekedés-fétis meghaladásához és helyet biztosítana a jól-lét és ökológiai szempontok figyelembe vételére, érvényesítésére (Banerjee, 2020). A kutatás célja, a kutatási kérdések és az alkalmazott módszertan a fenti két feladat – szükségszerűen részleges, hiányos – megközelítésére és megválaszolására kerültek megfogalmazásra.

A kutatás célja olyan közösségi szervezetek vizsgálata, melyek képesek önszerveződő módon kielégíteni szükségleteik egy részét a helyspecifikus ökológiai és jól-léti szempontok elsőbbségét érvényesítve. Az elméleti keret meghatározó része a közösségi gazdaság (community economy / diverse economies (Gibson-Graham és Dombroski, 2020)) megközelítése. Ebben a megközelítésben - a főáramú elméletekkel szemben - nem kizárólag a pénzbeli értéket teremtő tevékenységek minősülnek értékesnek; a gazdasági tevékenységek mércéje, hogy milyen mértékben képesek a jól-lét feltételeit megteremteni a természeti létezők indokolatlan mértékű pusztítása nélkül. A következő kutatási kérdések kerültek megfogalmazásra:

- 1) Mely szervezeti tulajdonságok támogatják a társadalmi-ökológiai szempontok elsőbbségét?
- 2) Mely tényezők segítik és melyek gátolják a közösségi szervezeti modellek terjedését/adaptációját a mai világban?

## 2) A felhasznált módszerek

A kutatási kérdések megválaszolására 20 közösségi szervezetet vizsgáltam meg kvalitatív módszertanra támaszkodva. A 20 közösségi szervezet egy-egy képviselőjével, meghatározó tagjával készítettem félig strukturált interjút.

A mintavétel esetében két, a legnagyobb változatosság (maximum variation) (Ashby, 1963) és a célzott mintavétel megközelítését alkalmaztam (Miles, Huberman and Sdana, 2014). A legnagyobb változatosság megközelítésének az előnye jelen kutatás szempontjából, hogy a társadalmi-gazdasági szféra széles köréből enged meríteni példákat az élelmiszer termelés és elosztás, az energia, az egészségügy, a lakhatás, a mobilitás, az oktatás és a helyi pénzek területéről. A célzott mintavételi eljárás pedig lehetővé teszi, hogy azok az esetek kerüljenek be a mintába, melyek esetében a közösségi működés sikeres, magas szinten valósul meg. Ennek megfelelően a mintába kerül közösségi szervezetek változatosak a méretüket (hány ember kapcsolódik szorosabban/gyengébben a szervezethez), az intézményi szerkezetüket (for-profit, non-profit, alapítvány, szövetkezet, kft, zrt, informális, stb.) és a működési területüket tekintve.

### 2.1 Adatgyűjtés és adatelemzés

Az elsődleges adatgyűjtés félig strukturált interjúzáson keresztül valósult meg (Melléklet 11.1). Az interjúk hossza 45 és 90 perc között mozgott, a legtöbb interjú körülbelül 60 percet vett igénybe. Öt interjú magyar nyelven készült, tizenöt interjú pedig angol nyelven (melyek közül egy írásos formában). Egy interjút kivéve mindegyik online felületen került felvételre (részben a távolság, részben a Covid járvány miatt). A kérdések azt a célt szolgálták, hogy megválaszolásuk rávilágítson hogyan képesek a közösségi szervezetek a kollektív cselekvést a szükségletek elsőbbsége mentén megszervezni. Minden interjú esetében figyelembe vettem, hogy az egyes szervezetekről elérhető publikus adatok mennyisége és minősége változó, ennek megfelelően törekedtem az interjúk során a hangsúlyt azok a kérdések megválaszolására helyezni, melyekről kevés másodlagos adat állt rendelkezésre. Honlapok, szociális média oldalak, kiadványok, könyvek és tanulmányok kerültek felhasználásra mint másodlagos adatforrások.

Az adatelemzés során abduktív logikát követve (Van Maanen et al., 2007; Dubois and Gadde, 2002) felváltva foglalkoztam az adatgyűjtéssel és adatelemzéssel. Az interjúk az interjúalanyok engedélyével rögzítésre kerültek, melyeket az interjút követően legépelésre kerültek. Az egyes interjúkat követően jegyzeteket készítettem és összehasonlítottam a már meglévő jegyzetekkel. A legépelte interjúkat az Nvivo szoftver segítségével kódoltam. A kódolás tematikus szinten valósult meg (Miles et al., 2014), tehát amikor az interpretációm alapján egy-egy, a közösségi szervezet működését befolyásoló tényező került elő, az külön kódot kapott. A kódolásnál mind deduktív, mind induktív megközelítést alkalmaztam (Strumińska-Kutra and Kołodkiewicz, 2018), lehetővé téve az irodalom/elmélet és az elsődleges adatok közötti kölcsönhatást (Coffey and Atkinson, 1996). Az első három interjút két kutató egymástól függetlenül kódolta, majd az egyes kódok

összevetésre kerültek és a felmerülő különbségek tisztázását követően elkészült a kódolási (adat-interpretációs) útmutató. Kezdetben a kódok száma a 20 interjúra vetítve meghaladta a nyolcvanát, végül a tisztítást/összevonást követően 57 eltérő kód maradt meg.

A jelentős mennyiségű adat kezelésének és bemutatásának megkönnyítése érdekében elkészítettem egy rendszertérképet, mely ábrázolja a közösségi szervezeti modell meghatározó külső és belső tényezőit (lásd 8. fejezet).

## **2.2 A kutatás eredményeinek érvényessége és korlátai**

Jelen kutatás idiografikus jellegéből nem következik, hogy az eredmények kizárólag közösségi szervezetek számára hordoznának potenciálisan releváns megállapításokat, javaslatokat. Éppen ellenkezőleg, a dolgozatban a mellett érvelek, hogy a különböző közösségi szervezeti tulajdonságok adaptálhatók más, jelenleg nem a közösségi logika mentén szerveződő szervezetekben, így teret engedve a társadalmi-ökológiai szempontoknak. Ugyanakkor mind az erőforrásbeli korlátok, mind a Covid járvány hatása nem tette lehetővé a terepmunkát, sem több interjú készítését egy-egy szervezet érintettjeivel (melyek bizonyosan további értékes adatokkal szolgáltak volna). További korlát, hogy az interjúk nem kerültek megismétlésre, ezért csak pillanatképpel szolgálnak, az időbeli változások követése újabb kutatás függvénye. A rendszertérkép elkészítésénél felmerül a probléma, hogy a 20 eltérő közösségi szervezet működésének leírására/ábrázolására egy rendszertérkép szolgál, mely azzal a veszéllyel jár, hogy egyes eset-specifikus jellemzők homályba vesznek, vagy éppen aránytalanul nagy súllyal jelennek meg. Szem előtt tartva az említett korlátokat és lehetséges torzításokat a kódolók adat-értelmezési megbeszélései és az adatok háromszögelése szolgált eszközként az adatok és következtetések érvényességének a javítására.

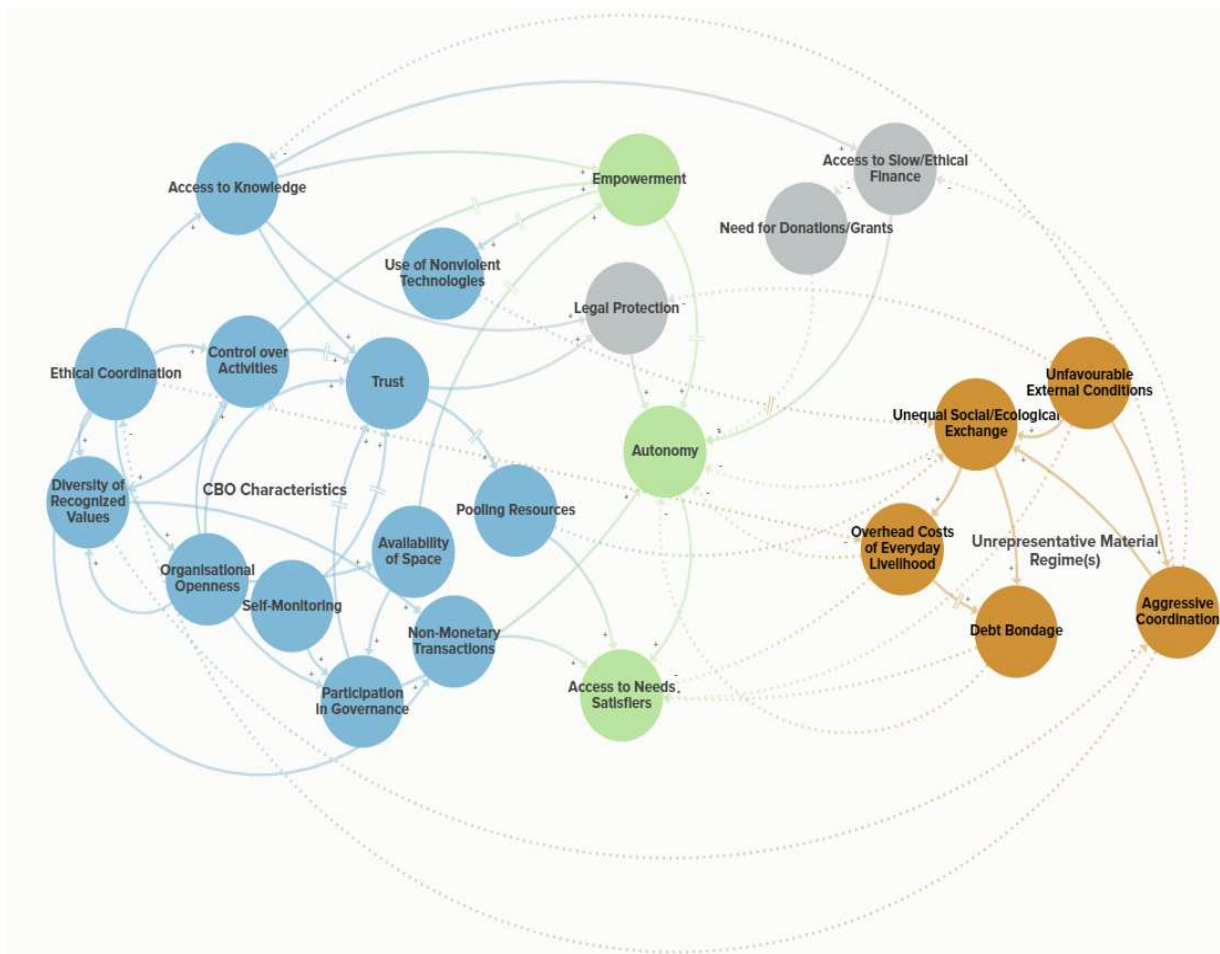
## **3. Eredmények**

A kutatási kérdések megválaszolása érdekében a nagy mennyiségű kvalitatív adathalmaz kezelésének és szemléltetésének eszközeként a rendszertérképezés módszerét (Barbrook-Johnson és Penn, 2022) alkalmaztam. A térkép vizualizálja a kódolt adatokból kirajzolódó változókat, a közöttük lévő kapcsolatokat és a visszacsatolási hurkokat. A térkép többféleképpen strukturálható



és rajzolható, jelen elrendezés az én értelmezésemet tükrözi (melyet a kódolók közötti értelmezési útmutató irányított). A rendszertérkép azt ábrázolja, hogy az autonómia, a szükségleteket kielégítő tényezőkhöz való hozzáférés és a felhatalmazás változói foglalják el a központi pozíciókat (zöld csomópontok a térkép közepén); ezek a tényezők mentén írható le közösségi szervezetek működése.

1. Ábra - Rendszertérkép: teljes kép.



Első kutatási kérdés:

*Mely szervezeti tulajdonságok támogatják a társadalmi-ökológiai szempontok elsődlegességét?*

A közösségi szervezet működési területét leginkább a széleskörű társadalmi képviselettel nem rendelkező anyagi rendszerek és berendezkedések (Whitaker, 2009) határozzák meg. Ezek a

rendszerek többnyire az irányításukhoz hatalommal bírók vagyonosodási és/vagy hatalmi érdekeinek alárendelve működnek, elsőbbséget biztosítva az anyagiassági szempontoknak a társadalmi-ökológiai szempontokkal szemben. A széleskörű társadalmi képviseléssel nem rendelkező anyagi rendszerek dominánsan az agresszív koordinációs logikát (Kornai 1984) követik, mint irányítási/szervezési alapelveket.

A sikeresen működő közösségi szervezetek az etikus koordinációs logikát (Kornai 1984) követve szervezik a működésüket, mely lehetővé teszi az érintettek széles körének a bevonását és meghallgatását, az ő érdekeiknek és céljaiknak a figyelembe vételét. Ez a koordinációs mechanizmus teszi lehetővé, hogy az egyes közösségek előálljanak (és szükség esetén módosítsák) a cél- és értékrendszerrel, mely lehetővé teszi a társadalmi-ökológiai szempontok elsőbbségét. A társadalmi-ökológiai szempontok érvényesítése teszi őket sikeressé, mely sikernek függvénye az önrendelkezés megélésének biztosítása, a felhatalmazó együttműködés lehetősége és a valódi alapszükségletekre való korlátozása a kollektív cselekvésnek. A közösségi minőség abban jelenik meg, hogy az érintetteknek van-e érdemi lehetősége, hogy beleszóljanak a közösségi szervezet működésébe és hogy lehetőségük van-e érdemben hozzájárulni a fő tevékenységekhez.

A nyitott szervezeti felépítésnek köszönhetően a tagok befolyásolhatják az adott közösségi szervezet cél- és értékrendszerét. A konszenzusorientált kormányzási rendszerek miatt a döntések gyakran lassan születnek meg, ugyanakkor nagyobb elköteleződést és támogatást élveznek az egyes döntések mint a hierarchikus parancsuralmi szervezetekben. A szabályalkotás mellett a tagok részt vehetnek a szabályok kialakításában és részt vehetnek a szabályok érvényesítésében. A közösségi szervezetekben a kollektív cselekvés révén előállított többletnek viszonylag alacsony korlátokon keresztül lehet hozzáférni, akár tisztességes árak és/vagy különböző nem pénzbeli hozzájárulások révén. A nyílt szervezeti környezet, amely lehetővé teszi a bevonást és a kormányzásban való részvételt, támogatja a bizalom kialakulását. A felhatalmazó viszonyrendszerek előfeltételei és kimenetelei is az önrendelkezést támogató berendezkedésnek, melynek egyik lényeges alapköve a tudáshoz való hozzáférés. A közösségi szervezetek jellemzően erőszakmentes/köztes technológiát alkalmaznak, mert ezek alkalmazása teszi lehetővé a társadalmi-ökológiai szempontok elsőbbségét.

A közösségi szervezetek gyakran válhatnak a technológiai innováció színtereivé, ahol a hozzáférést, a hosszú távú használhatóságot (szemben a tervezett elavulással), a javíthatóságot és a testreszabhatóságot kerül előtérbe. A jól működő közösségi szervezeteket jellemzően olyan vezetők irányítják, akik lehetővé teszik és előtérbe helyezik a felhatalmazó és autonómiát támogató környezet kialakítását, fenntartását. A sikeres közösségi szervezetek lehetővé teszik, hogy a széleskörű társadalmi képviseléssel nem rendelkező anyagi rendszerek és berendezkedések negatív hatásaival szemben (alapszükségletekhez való korlátozott hozzáférés, ökológiai rendszereket pusztító működés, méltánytalan munkakörülmények, eladósodottság) alternatívát nyújtsanak, a helyi szükségletek kielégítését támogassák.

Második kutatási kérdés:

*Mely tényezők segítik és melyek gátolják a közösségi szervezeti modellek terjedését/adaptációját a mai világban?*

A következő tényezők bírnak a legnagyobb hatással a közösségi szervezetek terjedésére és adaptációjára:

- materiális feltételek, mint például a földhöz vagy városi térhez való hozzáférés.;
- jogi feltételek, mint a kedvező adózási formák, alacsony adminisztratív költségek, olyan jogi formák rendelkezésre állása amelyek lehetővé teszik a közösségi működést;
- pénzügyi feltételek, mint a hozzáférés hosszú lejáratú kamatmentes vagy alacsony kamatú hitelekhez, rugalmas pályázati rendszerekhez és piacokhoz;
- tudásbeli feltételek, mint az információhoz és tudáshoz való szabad hozzáférés;
- illetve a tagok/érintettek képessége a kollektív cselekvéshez való hozzájáruláshoz.

A közösségi szervezetek és modelljeiknek terjedése úgy is támogatható mind szervezeti, mind szakpolitikai szinten, ha a társadalmi-ökológiai romlás hajtóerőit sikerül eliminálni, befolyásukat jelentősen csökkenteni.

A mintába bekerülő közösségi szervezetek jelentős része testesít meg sikeres adaptációs kísérletet, mely tény mutatja, hogy a megfelelő körülményekkel ezek a modellek (vagy legalább elemeik) átvehetők. Kulcsfontosságú, hogy egy adott modell új környezetbe való átültetése során az eredeti modellre vonatkozó tudáshoz való hozzáférés szükséges, de nem elégséges feltétele a sikeres adaptációnak/terjedésnek. A közösségi szervezetek csak korlátozott mértékig standardizálhatóak, ezért a helyi kontextus figyelembevétele, a közösség szabályalkotási és érvényesítési képességének a biztosítása elengedhetetlen feltételnek bizonyul.

### **3.1 A gazdasági tevékenységekre vonatkozó következtetések:**

- Az antropocén kor keretein belül a gazdasági tevékenységek szervezésénél az alapszükségletek társadalmi-ökológiai szempontokat szem előtt tartó kielégítése kell, hogy elsőbbséget élvezzen.
- Az érintettek érdekeinek szem előtt tartása a gazdasági tevékenységek szerves része kell legyen.

- A sikerkritérium kiterjesztése, a társadalmi-ökológiai szempontok elsőbbségének biztosítása (a pénzügyi értékteremtés alárendelése).
- Erőszakmentes, köztes technológia alkalmazása.
- A fenti elvek/szempontok érvényesítésének támogatása a megfelelő tulajdonosi és kormányzási formákkal.

### **3.2 A szervezeti menedzsmentre vonatkozó következtetések:**

- Jelenleg a főáramba tartozó menedzsment elméletek és fogalmak alkalmatlanok a társadalmi-ökológiai szempontok érdembeli érvényesítésére. Ennek egyik oka, hogy a tudományterület ismeretelméleti vakságban (Banerjee, 2022) szenved a saját, a rabszolgamunkán alapuló ültetvényes termelésen és a bekerítések által hajtott erőszakos iparosításra visszanyúló gyökereire.
- A kontroll és irányítás minden szervezet szerves része. Ugyanakkor annak módjai között jelentős eltérések lehetnek. A munkamegosztás evolúciója se nem társadalmi-ökológiai, se nem hatékonysági szempontok mentén haladt, hanem elsősorban felhalmozási szempontok menté (Marglin, 1974). A vizsgált közösségi szervezetekben a kontroll és irányítás felhatalmazó módon kerül gyakorlásra, támogatva társadalmi-ökológiai szempontok érvényesülését.
- Martin Buber (1923/1958) két, egymástól radikálisan eltérő viszonyrendszert ír le: az Én-Te és az Én-Az viszonyát. Az Én-Az viszonyban a másik fél tárgyiasítva van, az Én kalkulatív módon közelít "Az"-hoz. Az Én-Te viszonyban a felek felismerik a másik méltóságát. A főáramú elméletek és fogalmi keretek tárgyiasítják a másik felet (Leicht-Deobald et al., 2021); ezzel szemben a közösségi szervezetekben strukturálisan nincsen ellehetetlenítve a másik méltóságának figyelembe vétele.
- A közösségi szervezetek inspirációs példával szolgálhatnak más szervezetekre nézve, ahol az érintettek közötti viszony a pozícióból fakadó hierarchiabeli különbségek fenntartását szolgálják, hogy átálljanak olyan működésre mely felhatalmazó.

### **3.3 A társadalmi változásra vonatkozó következtetések:**

- Az antropocénből való kilábalás, a negatív folyamatok/berendezkedések meghaladása érdekében jelentős társadalmi változásokra van szükség. A jelenleg is domináns elméletek és fogalmi keretek a tájékoztatáson alapulnak és az egyéni fogyasztót célozzák. A

feltételezés, hogy amennyiben az egyén tisztában van az adott fogyasztási minta károságával akkor változtat szokásain. Ugyanakkor ennek a megközelítésnek látjuk a korlátait, melyek rendszerszintűek (Shove, 2010).

- A társadalmi gyakorlatok elmélete (Social Practice Theory) az egyik olyan megközelítés, mely a társadalmi változást nem az egyénben keresi, hanem a társadalmi gyakorlatok szintjén. A társadalmi gyakorlatok három elemből állnak: kompetenciából, értelmezésből/jelentésből és anyagból/infrastrukturából. Amennyiben a cél valamely gyakorlatok tartós megváltoztatása, akkor messze nem elegendő csak informálni, meg kell teremteni a feltételeit, hogy az új gyakorlat könnyen alkalmazható legyen (rendelkezésre álljon a tudás/kompetencia, hozzá legyen rendelve a megfelelő társadalmi jelentés és elérhető legyen a megfelelő anyagi/infrastrukturális háttér).
- A társadalmi gyakorlatok elméletének egyik hiányossága, hogy a személyközi dinamikák és kommunikáció szintjén jelenleg még nincsenek kielégítő magyarázó erejű elméletek (Keller et al. 2016). Jelen munka ehhez járul hozzá, bemutatva különböző közösségi szervezetek esetén keresztül, hogy milyen jelentős változások érhetők el az önrendelkezést támogató és felhatalmazó környezetekben. A közösségi szervezetek alacsony költségen és gyorsan képesek új társadalmi normák és gyakorlatok terjesztésére, mely képességük fontos potenciális szereplővé emeli őket az antropocén korban, mint a társadalmi-ökológiai szempontok érvényesítésének terei és eszközei.

Az 1. Táblázat tartalmazza a vizsgált közösségi szervezetek.

*Table 1 - The Selected Community-Based Organizations*

<b>Szervezet</b>	<b>Közösségi megközelítése a problémának</b>	<b>Alapítva</b>	<b>Elérés</b>
(1) ZEF Ethical Bank - egy nonprofit szervezet és egy szövetkezet hálózata	A tulajdonos-tagok közvetlen hatással bírnak a bank gazdálkodása felett és hozzáférnek a különböző crowd-funding megoldásokhoz.	2014, Horvátország	1200 tag, szervezetek és egyének

(2) ANAP Cuba – szövetkezetek hálózata	Agroökológiai módszerek terjesztése gazdák közötti tudásátadáson keresztül.	1961, Kuba	Összesen 4,331 szövetkezet működik, melyek 331,874 tagot foglalnak össze
(3) Buurtzorg India - non-profit és for-profit együttműködése	Alacsony költségű egészségügyi ellátást biztosít és egészségügyi személyzet képzését szervezi.	2017, India és 2006, Hollandia	5 indiai városban jelen vannak
(4) Coopalim – szövetkezet	A munkaszövetkezeti megállapodások révén jelentősen csökkenti a fix költségeket.	2017, Franciaország	300 tag-tulajdonos, 3 alkalmazott
(5) Deccan Development Society – faluhálózat	Falu szintű együttműködés mely segítik a legszegényebbek megélhetését és a termőtalajok regenerálását.	1983, India	Körülbelül 75 faluban van jelen
(6) Farm City Detroit – non-profit városi kert	A városi farm egy oktatási központként működik, ahol terményeket termesztenek közös parcellákon.	2017, USA	Legalább több száz ember
(7) Distributed Cooperative Organizations – szövetkezeti értékmérési modell	Segít a nem számszerűsíthető hozzájárulások mérésében ezzel könyvelési rendszert nyújt a	2014, Spanyolország, nemzetközi	Több szervezet/szövetkezet használja a modellt
(8) Health in Harmony Indonesia – non-profit	Hozzáférést biztosít alacsony költségű vagy ingyenes egészségügyi szolgáltatáshoz, illetve megélhetést segítő programokkal támogatja az illegális fakivágás elhagyását.	2007, Indonézia, Madagaszkár, Brazília	73 faluban van jelen a Gunung Palung Nemzeti Park közelében; fenállás óta 75 ezer beteget láttak el
(9) Jelka ház, Habitat Austria – lakhatási egyesület	A lakhatás dekommodifikációja és hosszú távon elérhetővé tétele. Alacsony költségű finanszírozási modellek kidolgozása és alkalmazása.	2018 óta lakják a házat, 2014 óta van az egyesület (a modell 70-es évek óta)	A háznak 8 lakója van, kb. 30 ember tagja az ernyőszeretnek

(10) Lumituuli – fogyasztó tulajdonolt szélenergia termelő	Az fogyasztói tulajdonban lévő széleműrendszer.	1998, Finnország	Kb. 1200 fogyasztó-tulajdonos
(11) Krisn-völgy – ökoközösség, vállalkozások és termelőegységek hálózata	A közösség majdnem önellátó organikus élelmiszerben, édesvízben, szennyvíz-kezelésben, fatüzelőben és energia jelenős részét napelemekkel termelik meg.	1993, Magyarország	Kb. 300 ember
(12) Cargonomia – informális szervezet	Összeköt egy bio farmot a főleg városi fogyasztókkal túlnyomórészt teherbiciklik segítségével.	2015, Magyarország	5 tag, a termékek és a képzések több száz emberhez eljutnak évente
(13) Ouishare – non-profit	Összeköti érintettek széles körét egyes társadalmi-ökológiai kihívások mentén. Segíti köz és üzleti szolgáltatások minőségének javulását.	2012, Franciaország, nemzetközi	Több száz érintett bevonása
(14) Pécsi Kosár Egyesület – egyesület	Önkéntes alapon szerveződő helyi élelmiszerrendszer; összeköti a termelőket a fogyasztókkal.	2020, Magyarország	150 család állandó fogyasztó
(15) SZAKI – non-profit ingatlanfejlesztés	A lakhatás dekommodifikációja és hosszú távon elérhetővé tétele. Alacsony költségű finanszírozási modellek kidolgozása és alkalmazása.	2010, Magyarország	Több tucat érintett
(16) Transition Campus – non-profit oktatás	Célja az erős fenntarthatóság és az etika felsőoktatási tanrendbe való szerves beillesztése. Az intézmény érintettjei be vannak vonva a kormányzásba.	2017, Franciaország	30 főállású munkatárs plusz a hallgatók
(17) Edith Maryon Alapítvány	Föld/lakhatás kivonása a spekulatív folyamatok alól.	1990, Svájc	Több száz érintett
(18) Rigac – Alsómocslád helyi pénz	Saját fizetőeszköz bevezetése gazdaságélénkítő céllal.	2013, Magyarország	300+ érintett,

(19) Health Center Cecososola – szövetkezeti kórház	Hozzáférhető egészségügyi szolgáltatást nyújt és ösztönzi a közösség-alapú gyógyulást.	A kórház 2009-ben nyílt, a szövetkezet 1967-ben	A Covid előtt évente átlagosan 200 ezer ellátás
(20) Auroville – alapítvány, ökoközösség	A lakók a karma jóga gyakorlásával (a spiritualitás és önzetlen cselekedet gyakorlata) járulnak hozzá a közösség működéséhez. A köztes technológiák innovációs központja.	1968, India	3,300 lakó és kb. 5000 'külsős' napi kapcsolatban

#### 4. Főbb hivatkozások

Bollier, D., & Helfrich, S. (2019). *Free, fair, and alive: The insurgent power of the commons*. New Society Publishers.

Brand, U. and Wissen, M. (2018) *The Limits to Capitalist Nature - Theorizing and Overcoming the Imperial Mode of Living*. Rowman & Littlefield International Ltd

Denzin, N. K. and Lincoln, Y. S (2018) *SAGE Handbook - Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research*

Douthwaite, R. (1996) *Short Circuit. Strengthening Local Economics for Security in an Unstable World*. The Lilliput Press.

Gibson-Graham, J. K. and Dombroski, K. (2020) Introduction to *The Handbook of Diverse Economies: inventory as ethical intervention*. In (eds.) Gibson-Graham, J. K. and Dombroski, K.: *The Handbook of Diverse Economies*. Edward Elgar Publishing.

Hickel, J. (2021). *Less is more*. Windmill Books.

Kelly, M. (2012) *Owning our future*. Berrett-Koehler Publishers.

Martínez-Alier, J. (2012) *Social Metabolism, Environmental Cost-Shifting and Valuation Languages*. In: *Towards an Integrated Paradigm in Heterodox Economics*

Ostrom, E. (1990) *Governing the Commons*. Cambridge Press

Parrique T., Barth J., Briens F., C. Kerschner, Kraus-Polk A., Kuokkanen A., Spangenberg J.H., (2019) *Decoupling debunked: Evidence and arguments against green growth as a sole strategy for sustainability*. European Environmental Bureau.

Peredo, A. M., Haugh, H. M., & McLean, M. (2017). *Common property: Uncommon forms of prosocial organizing*. *Journal of Business Venturing*, 1-12.



Polanyi, K. (1944) *The Great Transformation*. Boston: Beacon Press.

Polanyi, K. (1977) *The Livelihood of Man*. New York: Academic Press.

Róna, P. (2017) *Why Economics Is a Moral Science*. In: P. Rona, L. Zsolnai (eds.), *Economics as a Moral Science. Virtues and Economics 1*. Springer International Publishing. DOI 10.1007/978-3-319-53291-2\_1

Shrivastava, P. and Kennelly, J. J. (2013) *Sustainability and Place-Based Enterprise*. *Organization & Environment* Vol. 26, No. 1, pp. 83–101.

Whitaker, M. (2009) *Ecological Revolution: The Political Origins of Environmental Degradation and the Environmental Origins of Axial Religions; China, Japan, Europe*.

Zsolnai, L. (2002) *Green Business or Community Economy?* *International Journal of Social Economics* Vol. 29, No. 8, pp. 652–662.

Zsolnai, L. (2018) *Ethics, Meaning, and Market Society*. Routledge New York, London

## **5. Szerző releváns publikációi**

### **Angol nyelvű könyvfejezet**

Veress, T. (under publication, 2023 October). *Principles and Models of Community-Economy*. In (eds.) Zsolnai, L., Walker, T., & Shrivastava, P. *Value Creation for a Sustainable World: Innovating for Ecological Regeneration and Human Flourishing*. Palgrave.

### **Angol nyelvű folyóirat cikkek**

Veress, T., Kiss, G., & Neulinger, Á. (2023). *The Roles of Community-based Organizations in Socializing Sustainable Behaviour: Examining the Urban Case of Budapest, Hungary*. *Environmental Policy and Governance*.

Neulinger, A., Kiss, G., & Veress, T. (2023). Urban Communities for Transition toward Sustainable Behavior in the Context of Authoritarianism: Analysis of Non-Profit Community-Based Organizations in Budapest, Hungary. *Society & Natural Resources*, 1-18.

Köves, A.; Veress, T.; Gáspár, J.; Matolay, R. - Conceptualizing Cuvée Organizations: Characteristics Leading towards Sustainable Decision-Making Practices. *Sustainability* 2021, 13(24), 13672

### **Magyar nyelvű folyóirat cikkek**

Kovács, G.; Ócsai, A., & Veress, T. (2019). A spiritualitás szerepe az üzleti vállalkozásokban és a közösségi gazdaságban. *Magyar Tudomány* 2019/04

Lazányi, Orsolya; Veress, Tamás; Bársony, Fanni, 2020. Megosztásos gazdaság – a megosztás vagy a fogyasztás tere? *Tér és Társadalom*, 34(2), pp. 67-87.

Lazányi, Orsolya; Veress, Tamás, 2020. Commoning egy ökológiai fenntartható, szolidáris társadaloméért. *Fordulat*, 27. p. 37-57

### **Konferencia kiadványok és előadások**

Veress T. (2023). Community-based Organizations in the Anthropocene. *9th International Degrowth Conference*, Institute for Political Ecology, August 29 to September 2, 2023, Zagreb, Croatia.

Veress, T. (2022) Community-based Organizations in the Anthropocene. *14th Conference of European Society for Ecological Economics*. June 14-17, 2022, Pisa, Italy.

Baldo, M., Girardi, G., Hubbard, H., Ims, K. & Veress, T. (2022) The Common Good University: Searching Out an Alternative Path for Business School Education. *Reorienting Business Schools for Respecting the Place*. European SPES Annual Conference, May 21, 2022, Urbino, Italy.

Veress, T. (2021) Principles and Models of Community Economy. *Day of Science Conference*. Hungarian Academy of Sciences, November 25 2021, Budapest, Hungary

Veress, T. (2019) Social Entrepreneurship in the Anthropocene. *7th EMES International Research Conference on Social Enterprise 24 - 27 June 2019*, Sheffield, UK

Zsolnai, L. & Veress, T. (2018) Hothouse Earth and Community Economy. *7th Annual International Sustainability Conference*. Indian Institute of Management, November 29 - December 1, 2018, Shillong, India

Veress T. (2018) Commons Approach. *Our Sacred Earth*. Globalization for the Common Good Initiative and the School of Economic Science, August 28- September 1, 2018, Lucca, Italy

Veress, T. (2018) The Practice of Commoning. *3rd EMES-Polanyi International Seminar*, April 16-17, 2018, Roskilde, Denmark.